

D. Carman, Canadian născut, rămâne Canadian. El a scris cîteva poeme bune; dar opera sa din urmă nu i ca cea dintîiu. Pare că scrie ușor; posedă toate formulele în virful degetelor; adesea își bate toba sieși în cea mai pală dintre prăvălii.

*Cînd frunzele zboară
Pe cerul de aur,
Toamna din virful dealului
Se întoarce să spună „la revedere”.*

*În tunica-i de aur roșcat
Ca o regină din Est,
Cu nestînjinit curaj,
Cu mina vioentă. (sic!)*

(*The London Mercury*, No. 32)

Antonio Canova

Biografiai cei mai moderni ai lui *Gheorghe Asaki* nu s'au ocupat încă în amănunt de șederea lui la Roma și în special de amicitia sa cu „grădinăreasa mazziniană” — *Bianca Milesi-Mojon*, care-l introduse în atelierul lui *Antonio Canova*. Și cu toate că aceeași lăcună n'ar putea fi suplinită fără cercelări speciale, oarecare lumină s'ar putea proiecta asupra perioadei de formațiune spirituală și mai ales politică a scriitorului moldovean, dacă acești biografi s'ar fi adresat celor mai moderne monografii asupra *Biancâi Milesi* și a lui *Antonio Canova*. Privitor la prima, amintim în treacăt pe aceea a *Mariiei Alessi*, care-a scos complet din circulație pe *Emile Souvestre*; cit despre *Canova* în anul acesta i se sărbătorește centenarul și Italia, ca în altelealte ocazii, va ști desigur să-l împropăzeze memoria prin cit mai amănunțite studii biografice și ilustrative: indicii bune s'au și arătat.

Cu multe rezerve s'ar putea aplica articolulul de față observațiunea de mai sus, referitoare la *Asaki* al nostru; dar figura lui *Canova* interesează pe oricine, în afară de orice considerent local și de aceea redăm în linii largi faptele însemnate din viața lui și caracterele esențiale ale artei sale.

S'a născut în 1757 în satul *Posagno* (Veneto) și a debutat ca sculptor la 10 ani: modelînd în unu leu intraripat pentru banchetul unor patricieni din *Venezia*. Aici îl găsim puțin în urmă în atelierul cioplitorului *Torreti*: ca să învețe meșteșugul și să studieze mulajele de gips după statuele antice. Tot în *Venezia* sculpiă prima sa operă de data asta în marmură: două coșulețe cu fructe. Iar pe cînd avea 16 ani frecventa cursurile serale ale Școlii de nud de pe lângă *Academia veneziană*. Începură și recompensele precocității sale: renumele și cîștigul (după creiarea capodoperei de tinerețe: *Icaro* și *Dedalo*). Cu chipul acesta își realizează visul de a merge la *Roma*. Aici admiră arta antică dela care învăță ce i mai rămăsese și avu norocul să se bucure de protecția ambasadurii lui *Zulian*, în casa căruia rămase. Fu mai puțin norocos în dragoste, de oarece prea frumoasa *Doménica*, fata gravorului *Volpato*, de unde la început se arătase bucură, a-l lua de bărbat pe *Antonio*, chiar în ziua nunții îl schimbă cu un „eleve” al tatălui său! Singură dragostea pentru artă îl mîngie de această trădare: recăpătă seninătatea-i înăscută, dar jură să nu se mai însoare (deși „curtenitor” rămase și un exemplu ne oferă „aventura” cu *Bianca Milesi* în tovărășia căreia colindă muzeele Romei).

Consacrarea definitivă a artei sale datează din 1782 (avea 25 ani), cînd fu desvelit în Sfîntul *Petru* mormîntul lui *Clement al XIII-lea*. Se văzu glorios, dar rămase modest; căci iată ce răspundea *Papei* care-i cerea să explice taina forței sale creatoare: „Am izbuilit cu ajutorul dărniceii acestui cer al nostru, al acestui suflu de viață, al acestui spirit poetic, al acestei întreceri generale între artiști și principii, de-a creia și de-a proteja disciplinele liberale; căci această forță a temperamentului italian a mărit și valoarea unui *Botardo*, unui *Ariosto* și a unui *Tasso*”.

Odată cu maturitatea îl ajunse tute din urmă universalitatea. Din această epocă datează faimoasa-

călătorie la Paris, amicitia cu *Napoleon Bonaparte* (care-i poză pentru cunoscutul bust) și mai ales aceea cu pictorul *David*; iar ca opere deplină maturitate menționăm slăvia culcată a Paolinei Bonaparte Bîrgheze, azi aflătoare la Roma. Și tot ca etape ale faimei sale mondiale însemnăm trecerile sale prin Londra, Petrograd și Viena unde se află bună parte din lucrările sale.

Muri în vîrstă de 65 ani, acum o sută de ani exact (1822), după o viață închinată numai frumosului (simplu, linear, deși cam romantico-dulceag), condusă cu cumpătare, înțelepciune și spirit practic. (Adolfo Padoan. *Lettura*).

O piesă necunoscută a lui Oscar Wilde

Din dragoste pentru Rege (Melhuen ed.), mica tandără sărită alătură cu drumul, din opera dramatică a lui Wilde, a fost scrisă pe la 1894 nu spre a se juca pe cît reese din corespondența lui Wilde în legătură cu piesa, cît spre a fi celită, și a fi celită mai ales de aceia căreia piesa se adresa ca un compliment, d-na Chan Toon, soția unui avocat din Burmah.

Forma dramatică poate era cea mai oportună, dintre formele poetice, svîturatului geniu al cărui lirism violent și crud avea nevoie de abținerea și obiectivitatea pe care genul dramatic le impune.

Dela soțul doamnei poetul căpătase ceva impresii de „culoare locală” din insula a cărei splendoare hipersensibilitatea lui o dilată în viziuni de „o mie și una de nopți”.

Sala celor 100 de uși, elefanți care așteaptă afară, păuni, plimbindu-se semei în lumina orbitoare de soare a după-amiezilor tirzii, Regele Meng Beng pe perna cusută cu rubine — sînt un vis scris care invită ochii.

Cît despre acțiunea celor trei acte, ea e un roman de curte. Regele petrece cei doi ani dinaintea căsătoriei cu Prințesa Ceylon ului, în Burmah, unde cade în dragoste cu o tinăra italiană. După ce regina lui moare, el trimete după cei

doi fii ai lui, dar mama lor, cere dela un vrac oriental să o prefacă în păun spre a putea veni după ei, să-i păzească și să-și dea la urmă viața pentru Rege.

E un basm, cum se vede, a cărui hibriditate o mărește convenționalul iscat în prezența nelipsitului Prim-ministru și altor „ejusdem farinae”, cum și a vracului etern.

Dar de ea marele svăpăiat își legase nu mai puțin un vis. După cum spune în corespondența-i, — visul unui roman „frumos și complicat ca un covor de rugă persan, din care „să-și scalde fruntea în mireasma nufurilor”, vis care să se joace aievea în propria-i grădină „pe o noapte cînd cerul e un așternut violet și stetele sînt ca ochii femeilor”.

(*The Times*).

H. G. Wells și critica engleză

Cași împotriva lui Bernard Shaw e o reacțiune, începută nu de un an, împotriva romancierului englez.

Pe cel dintău l-au micșorat criticii din America, pe cel din urmă, am zice, politica din America.

De fapt se pare că Wells se însirăinează din ce în ce de literatură propriu-zisă; și conferința dela Washington în care elocvența lui Hughes, senatorul, și a lui Briand l-a eclipsat, nu e decît eșecul unor escape care, admirabile în ficțiune s'au dovedit stîngace în politicianul Wells de după războiu.

Poate de aceia abilul critic dela *The London Mercury*, Edward Shanks, a găsit cu cale să dresese un vast bilanț al operei sale literare, foarte util și oportun pentru romancier, dacă nu ar suna puțin a încheiere.

Referindu-se la primele sale romane, Shanks se gîndește că Wells e „dintre toți scriitorii buni cei care e mai puțin un om de literă”, pornit cu o cultură „grotesc de nereală”, însă crescut nu mai puțin într-o epocă de idolatrie pentru știință.

Că s'a apucat să scrie deci romane științifice e natural... Dar a făcut-o cu atîta viziune plastică,